

128 Oversigt

over det

Kongelige danske Videnskabernes Selskabs

Forhandlinger

og

dets Medlemmers Arbejder

i Aaret 1855.

Af

Etatsraad, Professor **G. Forchhammer,**

Selskabets Secretair.

Nr. 4.

Mödet den 13de April.

Hr. Prof. *Kröyer* meddeelte Følgende:

Idet jeg forelægger Sælskabet nogle Bemærkninger i Anledning af en lille Afhandling om en højst ufuldstændigt bekendt Kræbsdyrgruppe, for hvilken Afhandling jeg ønsker Plads i Sælskabets Skrifter, troer jeg at turde fatte mig meget kort, eftersom en tidligere Meddelelse over samme Gjenstand af Hr. Prof. Steenstrup allerede har afgivet den fornødne Orientering i Æmnet. At mit Arbejde fremtræder så sent — jeg har nemlig for næsten en Snes År tilbage iagttaget Former af denne Gruppe, og det er mere end tolv År siden, at jeg i en Af-

handling over de nordiske Hippolyter henvendte Opmærksomheden på dem og bebudede en nærmere Meddelelse — grunder sig væl for en Del på ydre og tilfældige Omstændigheder, men dog især derpå, at jeg ræt levende har fölt, hvor særdeles meget hos disse Skabninger endnu er dunkelt og gådefuldt. Og derfor har jeg fra År til År opsat at bekjændtgjøre mit Materiale, i det Håb, at Tiden måske kunde bringe mig nogle af de savnede Oplysninger. Hvorvel dette Håb har sviglet mig, troer jeg det dog ikke unyttigt at yde mit Bidrag, så ubetydelig det end er, og så mange Spørgsmål det end lader åbne for Andres Besvarelse.

Cavolini er, såvidt vides, den förste Zoolog, der har kjændt en Form af denne Gruppe, skjönt han ikke anså den for Andet end et Æghylster, den Form, som *Diesing* har kaldet *Pachybdella*. *Rathke*, som ikke havde bemærket *Cavolinis* Opdagelse, og som sammenfattede to væl adskilte Slægtsformer under et Navn, har imidlertid först givet Beskrivelse og Afbildning af den Form, der synes at måtte beholde det rathkiske Navn *Peltogaster*. Hertil föjes ved nærværende Arbejde en tredie ny Slægt, som jeg har tillagt Navnet *Sylon*.

Ved *Cavolinis* Opdagelse var Udviklingen af Formen *Pachybdella* givet, og derved tillige dens omtræntlige Plads i Systemet. Udviklingen af Slægterne *Peltogaster* og *Sylon* har jeg derimod först haft Lejlighed til at iagttage; hvorved Forbindelsen mellem disse tre Former med Sikkerhed godtgjøres. Thi væl fræmbyde de Udviklingsformer, hvis Undersögelse for mig har været tilgjængelig, endel indbyrdes Forskjællighed — hvad jeg nedenfor nærmere skal omtale — men dog ikke anderledes, end at disse Dyr må anvises Plads blandt de laveste Kræbsdyr. Deres stærke Omdannelse og deres parasitiske Tilhæftelse nærmer dem blandt disse til *Lærnæerne* eller *Snyltekrebsene*. Imidlertid fræmbyde de dog betydelige Afvigelser fra disses Form, og vise især, såvidt Kundskaben om dem hidtil går, en meget større Simpelhed i den indre Bygning. Hvorfor

jeg ikke antager, at de væl kunne forenes med disse, men måske bör stilles nærmest under dem.

Da *Rathke* og *Diesing* antog disse Dyr for Orme, ere Slægtskaraktererne, som de nævnte Forfattere, især den sidste, tillagde dem, formulerede i Overensstemmelse dermed, og må altså betydeligt forandres. Fræmdeles var Sondringen af de forskjællige Former i deres bestæmte Arter et endnu uberört Punkt. Ved at bearbejde det for mig liggende Materiale, som blot hidrörer fra mine egne Samlinger, i denne Retning, har jeg troet at måtte opstille fire eller fem Arter af Slægten *Peltogaster* og to af Slægten *Pachybdella*. Af Slægten *Sylon* derimod vover jeg hidtil ikke at antage mere end en Art, hvorvæl denne fræmtræder med tæmmelig betydelige Afvæxlinger i Formen.

Med Hensyn til den geografiske Udbredelse af denne lille Gruppe, da troer jeg at turde antage, at den udbreder sig gjæennem alle Have; thi jeg har truffet den ved Spitsbergen (hyppigt og med anselig Størrelsesudvikling) og i det stille Hav ved Kysterne af Chili og Peru. Slægten *Peltogaster* synes udelukkende at tilhøre *Pagurerne* eller *Eremitkræbsene*, ligesom Slægten *Sylon* kun vides at forekomme på Hippolyter. Slægten *Pachybdella* er derimod fælleds for et stort Antal Krabber.

Endnu skal jeg tillade mig at udhæve nogle af de Forhold, som gjöre denne Dyregruppe så gådefuld.

1. Först den overordentlige Simpelhed i Bygningen, der er större end hos nogen anden Kræbsdyrgruppe. Ved at underkaste alle mig tilgjængelige Arter en anatomisk Undersögelse — hvilken vistnok hos så små Dyr, når de allerede en Række af Åar have været opbevarede i Spiritus, kun kan give mindre sikre Resultater — har jeg foruden Æggemassen i Regelen kun fundet et *kirtelagtigt Legeme* i disse Dyrs Indre — dog hos Slægten *Sylon* tillige ligesom et Slags vaskulært System — hvorimod ikke blot Muskler og Nærver ganske synes at savnes, men sælv Tarmekanal og en egentlig Mund. Da den nysomtalte Kirtel er vanskelig nok at bemærke, især når Æggemassen er

stærkt udviklet, hvad sædvanligt er Tilfældet: så ligne disse Dyr skuffende en blot Æggesæk.

2. Dernæst giver Udviklingen megen Anledning til Tvivl. Hos tre Arter har jeg iagttaget Embryoner, nemlig hos to *Peltogaster*-Arter og en *Sylon*. Embryonerne hos den ene *Peltogaster*-Art — *P. gracilis* — der hidrører fra Chili, stamme omtrænt overens med Udviklingsformen af *Pachybdella*, således som *Cavolini* afbilder den. De to andre Arter er derimod betydeligt forskellige fra disse, men indbyrdes omtrænt ensdannede. Skulde jeg søge at forklare dette overraskende Fænomen, vilde jeg måske finde det ikke ganske usandsynligt, at de to første Former kunde være Udtrykket for en tidligere Periode i Fosterlivet, de to sidste for en senere. Men på hvad Måde man nu end vil søge at udjævne denne Uoverensstemmelse, så må det ikke forglømmes, at det hele Livsmællemrum og den hele Livsvirksomhed, som hos disse Dyr ligger mellem de mikroskopiske Embryoner og den tilhæftede Parasit er os aldeles ubekjændt.

3. Endelig har man hidtil kun truffet Hunner, aldrig Hanner af disse Dyr, og man kunde altså sige, at af enhver Art i denne lille Gruppe står endnu den ene Halvdel tilbage at opdage — med mindre man, med *Rathke* og *Diesing*, vilde antage disse Skabninger for Hermafroditer. Om denne Antagelse er man, efter min Mening, just ikke ganske berettiget til at sige, at den hværken har Undersøgelser eller videnskabelige Grunde at støtte sig på, idet det netop er de anatomiske Forhold, der have bestæmt *Rathke* til at holde sin *Peltogaster Paguri* for Hermafrodit, og til at anse den ovenfor omtalte Kirtel for Testikelen. Men *Rathkes* Bevis kan imidlertid ikke tilfredsstille, da han ikke har eftervist Spermatozoer i den omtalte Kirtel. Og da jeg i samme hos de af mig undersøgte Arter aldeles intet Spor til Spermatozer har kunnet opdage, finder jeg ingen Anledning til at tiltræde *Rathkes* Mening.

Jeg håber, at disse få Bemærkninger ville være tilstrækkelige til at antyde det omtræntlige Indhold af et lille Arbejde,

hvis Opgave kun kan være, i meget enkelte Punkter at bidrage til Oplysningen af en interessant Dyregruppe.

Hr. Professor *Steenstrup* forelagde den første Afdeling af sin Beretning om Udbyttet af de paa flere Steder i Jylland i Sommeren 1854 gjorte geologisk-antiquariske Undersøgelser.

Denne Del af Beretningen omhandlede Undersøgelsen af den store Skaldyngge eller Kjøkkenmødding ved *Meilgaard* og nogle Dynger af lignende Oprindelse ved Kolindsund, navnlig ved Landsbyen *Fannerup*. Samtlige disse Dyngers betydelige Mægtighed i Forhold til de sjællandske fremhævedes, og ligeledes det hidtil vundne større Udbytte af forskjellige Redskaber, og af mer eller mindre bearbejdede Knokler og Hjortetakker, der til rigtigere Opfattelse af de ældste Tidens Culturforhold afgive vigtige Bidrag, som ikke staae tilbage for dem, de talrige Levninger af Hvirveldyrene have givet til Kundskaben om de tidligere faunistiske Forhold. Da Beretningen senere, naar dens Fortsættelse er forelagt Selskabet vil blive optaget i sin Helhed, skal her kun anføres, at der i sidstnævnte Henseende gjordes særlig opmærksom paa den betydelige Størrelsesforskjel, der var imellem de i de jydske Dynger fra den Tid af forefundne Knokler af Hiorte og Raa-dyr og de tilsvarende Knokler fra de sjællandske Dynger — en Størrelsesforskjæl, som ogsaa kunde bekræftes ved Fundene i begge Landsdeles Törvemoser og som formentligen antydede, at allerede dengang Jylland var continental i Forhold til Sjælland; fremdeles at der som Forøgelse af vor forhistoriske Fauna ved denne Del af Undersøgelserne var fremkommet flere sikre Levninger af *Vildkatten* (*Felis Catus ferus* Linn.) og et Fodbladsben af en stor *Loss* (*Felis lynx* Linn.), samt flere Levninger af en mindre Vild-Oxe, hvis Størrelse omtrent har været som Tam-Oxens, og endelig de allerede i forrige Beretning af Meddeleren omtalte mærkværdige Levninger af to store, nu ikke